

Evidenční list:

Katastrální území:	Mohelno
Administrativní název obce:	Mohelno
Okres:	Třebíč
Trat':	„Plevovce“
Souřadnice:	kruh o poloměru přibližně 100 m se středem přibližně v okolí bodu N49° 06.252' E16° 09.052' (WGS-84)
Kultura:	epigravettien, MMK, LnK (?), KZP – starší doba bronzová (?)
Areál:	sídliště
Druh nálezů:	sídliště
Aktivita:	sídlištní
Doba výzkumu:	2011-2012
Vedení výzkumu:	Petr Škrdla
Technická spolupráce:	Petr Knotek, Martin Kuča, Tereza Rychtaříková, Jan Eigner, Jaroslav Bartík, Jitka Vokáčová, Pavel Nikolajev, Milan Vokáč
Inv. čísla:	
Uložení terénní dokumentace:	ARUB
Uložení nálezů:	ARUB
Zprávu podávají:	Petr Škrdla

V Brně, 29/I 2013

Petr Škrdla, v. r.

1. Úvod

Lokalita je situována v údolí řeky Jihlavy, které je dnes zaplaveno Mohelenskou přehradou (stavba započala v roce 1971, napouštěna byla od roku 1976; zdroj ČEZ). Kolísání vodní hladiny na Mohelenské nádrži způsobuje rozplavování kvartérních pokryvných sedimentů, ze kterých jsou vyplavovány nálezy zahrnující štípanou kamennou industrii, broušenou kamennou industrii a keramiku. Lokalitu objevil a uvedl do literatury J. Lysák (2005, 230) slovy: „V r. 2000 jsem našel severozápadně od Rabštejna, na levém břehu nádrže, v lokalitě zvané Plevovce ve vymývaném břehu několik bíle patinovaných hrotů a ústěpů rohovce a několik střepů hladké keramiky s vysokou příměsí slídy.“ Polohu od října 2009 opakovaně navštívili P. Knotek, M. Vokáč a J. Vokáčová, kteří získali další nálezy. Od jara roku 2011 jsme lokalitu začali systematicky sledovat s cílem zachytit nálezy v intaktních sedimentech a upřesnit chronologickou a kulturní klasifikaci osídlení. To se nám částečně podařilo v létě 2012, kdy byly objeveny dvě intaktní polohy s paleolitickými nálezy.

2. Poloha lokality

Lokalita je situována hluboko v údolí Jihlavy, na plošině, jejíž převýšení nad původní hladinou řeky bylo přibližně 15 – 20 m. Tato plošina je vymezena a chráněna příkrými skalními srázy, které dotvářejí podobu „amfiteátru“ otevřeného k jihu, což mohlo představovat klimatickou oázu v klimatu pozdního glaciálu. Přímo nad plošinou je prameniště a přes plošinu protéká drobná bezejmenná vodoteč. V současné době je lokalita většinou zatopena, hladina vody však kolísá v rozmezí několika metrů.

Z geomorfologického pohledu jde s největší pravděpodobností o fosilní meandr a později jeseňový břeh, který byl v posledním glaciálu zavátý sprašovou návějí.

Prostor plošiny byl dříve zalesněn (což dokládají např. mapy 2. a 3. vojenského mapování, vojenské mapy z 50. let 20. století i fotografie místa těsně před zatopením – obr. 2), proto z této polohy nemohly být dříve získány nálezy. První shromáždil až J. Lysák v souvislosti s narušováním břehu kolísající vodní hladinou. Dnes je značná část původní plošiny rozrušena erozními koryty a část je již zcela rozplavena, přesto se ale dochovaly ostrůvky intaktních sedimentů, ve kterých lze očekávat archeologické nálezy.

Pro účely této práce byl vytvořen model původního údolí Jihlavy v prostoru nejbližšího okolí lokality Plevovce a simulace současného stavu, kdy je údolí zaplaveno Mohelenskou přehradou. Z modelu původního stavu údolí je zřejmé, že se jednalo o dobře chráněnou polohu s příhodnými podmínkami pro osídlení. V současné době je plošina z větší části zaplavena přehradou. Hladina vody zde ovšem kolísá, a to v rozmezí 303,3 – 290,8 m (zdroj ČEZ), což znamená, že i při minimální hladině přehrady je téměř polovina plošiny zaplavena. Vlivem kolísající hladiny vody dochází k postupné erozi sedimentů a vyplavování artefaktů. Díky kolísání hladiny tak lze při příznivých podmínkách sbírat vyplavené artefakty i zkoumat rozplavované profily s nálezy *in situ*.

3. Sídlní epizody zachycené povrchovým průzkumem

3.1 Pozdní fáze mladého paleolitu

Povrchovým průzkumem rozplavovaných sedimentů byla získána kolekce 192 paleolitických artefaktů. V surovinovém spektru dominuje eratický silicit (146 ks, 76 %). Doplnkově se vyskytly i další suroviny, a to krystalický i valounkový křišťál (8 %, z toho 1 ks záhněda), blíže neurčená křemičitá zvětralina (7 %), křemen (6 % vedle několika kusů nejisté artificiality), moravský jurský rohovec (2 %) a radiolarit ve valounové podobě (1 %). Přepálení celého artefaktu nebo jeho části

bylo pozorováno u 9 artefaktů (5 %), vzhledem k postpaleolitickým nálezům však nebyly při hodnocení kolekce brány v úvahu.

Povrchová kolekce se vyznačuje především dominancí úštěpů (79 ks, 30 %) nad čepelimi (bez rozdílu v metrice celkem 57 ks, 41 %). Byla zjištěna i přítomnost jader (7 ks včetně jednoho zlomku), přičemž čtyři jsou ve fázi těžby a dvě zcela vytěžená. Z hlediska orientace těžby převládají jednopodstavová jádra (5 ks; obr. 5:31). Ojedinele se objevila jádra dvoupodstavová (protáhlé prizmatické jádro s odlomenou podstavou) a nepravidelně těžená (jádro z valounu radiolaritu). Úprava podstavy byla provedena nejčastěji jedním odbitím. Ve třech případech ukazují negativy na těžbu čepelí a mikročepelí, u zbytku spíše úštěpů či protažených úštěpů, které se svými rozměry blíží čepelím. Jádra dokládající produkci typických dlouhých čepelí a čepelí (viz stratifikovaná kolekce) nebyla v povrchové kolekci překvapivě determinována. Reparaci úderových ploch prizmatických jader dokládají dvě tablety.

Z hlediska fragmentarizace čepelí převládají zlomky (44 artefaktů), a to nejčastěji s odlomenou terminální partií (14 krát). Vyššího podílu dosahují i artefakty s odlomenou bází (11 krát). Celých exemplářů je výrazně méně (14 ks). Patky se dochovaly ve 25 případech. Převládají lineární (13 ks), méně často se vyskytnou bodové (6 ks) a ploché (5 ks), v jednom případě se objevila i patka diedrická. Poměrně častým jevem je výrazná abraze úderové hrany.

Kolekci nástrojů tvoří čtyři mikročepelky s otupeným bokem (obr. 5:1-3, 12) a pět rydel, které doplňují drobné okrouhlé, mírně vyčnělé škrabadlo (obr. 5:14), dvě strmě retušovaná nepravidelná škrabadla v kombinaci s rydlem (obr. 5:15, 17), příčně retušovaná čepel (obr. 5:26), odštěpovač z křišťálu (obr. 5:30), distální zlomek čepelí s dlátkovitou úpravou (obr. 5:29) a geometrický mikrolit – kruhová úseč (obr. 5:13). Skupina rydel je typologicky poměrně pestrá a sestává z jednoduchého rydla na zlomené čepeli (obr. 5:18), jednoduchého rydla na příčně retušované čepeli (obr. 5:19), klínového rydla (obr. 5:28), vícenásobného hranového rydla na mesiálním zlomku čepelí (obr. 5:20) a vícenásobného rydla na příčně retušované čepeli v kombinaci s vrubem (obr. 5:16). Vrub u posledně zmíněného artefaktu pravděpodobně představuje pozůstatek z výroby čepelí s otupeným bokem, ale zcela nelze vyloučit, že jde o poškozený hrot s vrubem, což by mělo zásadní vliv na kulturní klasifikaci souboru.

3.2. Postpaleolitické osídlení

Postpaleolitická kolekce, získaná dosud pouze z povrchových sběrů, je méně početná. Keramika je vzhledem k místním podmínkám (agresivní prostředí a poškození opakovaným vodním transportem) ve fragmentárním stavu a špatně zachovalá. Získané fragmenty vesměs nedovolují bližší kulturní klasifikaci. Výjimku tvoří část mísy na nožce a zaoblený okraj z mísy. Jeden střep má náběh na ouško. Keramická hmota je jemno- až hrubozrnná s příměsí písčitého ostřiva. Keramika dosud jednoznačně dokládá pouze lengyelské osídlení.

Kolekce štípané kamenné industrie sestává z 33 kusů. Do kolekce nebylo započítáno křesadlo, pravděpodobně z rohovce typu Krumlovský les, a šipka ze stejného typu rohovce, variety I. Přepálené artefakty byly z důvodu obtížné kulturní klasifikace z rozboru vyloučeny. Na rozdíl od paleolitické industrie zde dominují rohovce typu Krumlovský les (26 ks), následují křemičité zvětraliny serpentinitu (5 ks), obsidián a radiolarit typu Szentgál (po 1 ks). V technologickém spektru jsou zastoupena jádra (4 ks), čepelí a nástroje (po 8 ks), úštěpy a odpad (13 ks). Podle typologie lze rozlišit 4 krátké trapézky, jednu dlouhou trapézku se šikmým leskem v terminální části, čepelku s šikmou příčnou retuší, čepelové škrabadlo s příčnou šikmou retuší v bazální části a nejistý vrták na menší čepeli.

Broušenou kamennou industrii reprezentují dva exempláře. Původ suroviny určil A. Přichystal. Jedná se o týlovou partii drobné ploché sekerky ze zelené břidlice typu Želešice (magnetická susceptibilita 1.5×10^{-3} SI) s oválným příčným průřezem a zahroceným týlem a břitovou část ploché sekerky s nepravidelným oválným příčným průřezem, jejíž ostří je silně poškozeno (magnetická susceptibilita 0.17×10^{-3} SI). Přesný surovinový původ nástroje nelze zjistit, podle předběžného určení byla surovina klasifikována jako metabazit neznámé provenience.

Ostatní kamennou industrii doplňuje protáhlý otloukač oválného nárysu z moravského jurského rohovce.

4. Výzkum lokalit pozdní fáze mladého paleolitu

Jak již bylo výše sděleno, lokalitu jsme začali systematicky sledovat od jara roku 2011. Naším cílem bylo upřesnění kulturní a chronologické pozice nálezů. Z tohoto důvodu jsme v místech s povrchovými nálezy opakovaně začistili profily a provedli zkušební sondáž. Až na jaře roku 2012 se nám podařilo získat artefakty z čerstvě omytého profilu a v létě téhož roku jsme v tomto prostoru začistili profil o délce 3 m do hloubky 1 m (sonda 1). Tento výzkum prokázal, že v poloze Plevovce jsou dochovány intaktní sedimenty s artefakty *in situ*, což by mohlo v budoucnu vést k získání vzorků pro absolutní datování osídlení. O něco později se nám podařilo zachytit další polohu (sonda 2) s intaktními sedimenty přibližně o 20 m výše ve svahu. Tato poloha dosud nebyla ověřena odkryvem. Do třetice byla objevena koncentrace artefaktů v prostoru erozí vypreparovaných a částečně poškozených kamenných struktur (sonda 3) přibližně 52 m níže po svahu od sondy 1.

Tab. 1. Lokalizace zjištěných poloh s nálezy v intaktních sedimentech (WGS-84). Locating of areas with finds within intact sediments (WGS-84).

Sonda 1	N49 06.252 E16 09.052
Sonda 2	N49 06.258 E16 09.039
Sonda 3	N49 06.224 E16 09.058

Sondáží v prostoru plošiny byla doložena následující stratigrafie. V podloží byla zachycena sprašová návěj o neznámé mocnosti. V její svrchní, erozí rozrušované části, byl získán ojedinělý, silně korodovaný osteologický materiál, jehož vazba na doloženou štípanou kamennou industrii není jistá. Vzhledem k míře narušení kostí nelze předpokládat přítomnost kolagenu nutného pro radiokarbonové datování. Tato spraš přechází do svahových sedimentů, které jsou odvápněné, jílovité s mozaikovitým rozpadem a obsahují ojedinělé úlomky okolních hornin, často se zaoblenými hranami (až valouny, které indikují původní polohu ve vyšších terasách). Ve svrchní části polohy svahovin byly nalezeny kamenné artefakty. Bez mikromorfologického výbrusu je obtížné rozhodnout o míře přemístění artefaktů v sedimentu, nepředpokládáme ale transport na větší vzdálenost. Na druhou stranu, v našem drobném odkryvu jsme nezdokumentovali žádné sídlištní struktury, které by dokládaly intaktnost nálezové situace. Na povrchu svahových sedimentů je vyvinuta holocénní půda.

4.1. Sonda 1

Stratifikovanou kolekci ze sondy 1 tvoří celkem 60 artefaktů. Všechny stratifikované artefakty byly vyrobeny z eratického silicitu, oproti povrchové kolekci nebyly doloženy stopy působení ohně. Surovina se na lokalitu dostávala pravděpodobně jen zčásti upravená, jak dosvědčuje 7 artefaktů se zbytky původního povrchu z ledovcových sedimentů.

Sledování přípravy, těžby a reparace jader ukazuje převahu cílových produktů (všechny čepele a jejich metrické deriváty a 6 úštěpů, tj. celkem 57 % všech nálezů) nad preparačními (4 úštěpy) a

reparací jader. Do posledně zmíněné kategorie můžeme zařadit jednu tabletu z úderové plochy jádra a dva úštěpy, které mění orientaci nebo zužují jednopodstavové, resp. dvoupodstavové jádro (obr. 6:9, 10). Podobný typ úpravy byl zaznamenán i v kolekci z epigravettské lokality v Brně-Vídeňské (výzkum MZM, Nerudová et al. v tisku). Samotná jádra však nebyla v kolekci determinována. U dochovaných patek převládá bodová (11) nad lineární (6) a plochou (1). Na některých patkách je patrná abraze. Přestože se neobjevuje náznak římsy, především přítomnost bodové patky může ukazovat na využívání prostředníku při odbíjení.

Z technologického hlediska byl kladen důraz na získávání dlouhých, rovných čepelí převážně do 1 cm šířky (17 ks, 28 % veškeré ŠI). U osmi celých exemplářů jde spíše o drobnější, méně pravidelné artefakty, výraznější tvary byly většinou zlomeny. Vyšší podíl pouze proximálních částí (5 krát) by mohl svědčit o úmyslném získávání rovných mesiálních partií, které mohly být využity na nástroje (podobné pozorování bylo učiněno již dříve v případě Dolních Věstonic II, objektu 4 – Škrdla 1997, 317). Často se ovšem vyskytly i čepele s odlomenou bází (5 ks) či terminální částí (4 ks). Dále retušovány byly jen čepele, jak dosvědčují tři zlomky čepelek s otupeným bokem (obr. 6:1-3), které představují jediné nástroje v této drobné kolekci. V jednom případě byla klasifikována čepel s místní laterální retuší (obr. 6:7). Celkem 16 artefaktů řazených do kategorie odpadu zahrnuje drobné odštěpky a třísky z úprav jader, příp. retušování nástrojů.

4.2. Sonda 2

Z nově objevené polohy s intaktními sedimenty, která je situována na dně hluboce zaříznutého a úzkého erozního koryryta, bylo vyjmuto zatím pouze 65 artefaktů, které jsou vyrobeny převážně z eratického silicitu (60, 92 %), ojediněle z radiolaritu (3 ks), obsidiánu (1 ks, vzhledem k přítomnosti neolitického osídlení je jeho příslušnost k paleolitické kolekci nejistá) a jeden kus byl přepálen. Z nástrojů bylo nalezeno pouze jednoduché klínové rydlo na zlomku čepele, zlomek artefaktu s otupující retuší a škrabadlo složené ze dvou zlomků (obr. 6:13). Lom u škrabadla je starý a jednotlivé části byly nalezeny ve vzdálenosti 1 m. Škrabadlo má boční retuše na ventrální straně. Polovinu škrabadla pokrývá kůra původní hlízy silicitu, ve které jsou viditelné zářezy. Je otázkou, zdali vznikly lidskou rukou nebo vlivem posunů v ledovcových sedimentech. Podobné zářezy zmiňuje K. Valoch (1975, 10, obr. 2:14) v kolekci z Brna-Vídeňské a jsou známy i z dalších lokalit (např. Oliva 1987). Zbytek kolekce je tvořen sérií 8 dlouhých a většinou poměrně úzkých čepelí z nichž dvě mají viditelnou přípravu přední vodící hrany. Zbytek kolekce tvoří úštěpy a zlomky čepelek a čepelí (26 ks) mikroodštěpky a mikrozlomky (18 ks) a poměrně časté jsou rydlové odpady (10 ks). Pokud jsou dochovány patky, jsou většinou opět lineární a bodové, výjimečně s nepatrnou římsou. V prostoru kumulace kamenné industrie byla zaznamenána i přítomnost vodou opracovaných plochých balvanů amfibolitu, které by mohly představovat hrubotvarou industrii nebo případně tvořit nějakou strukturu. Vztah těchto kamenů k industrii by mohl ozřejmit pouze plošný odkryv.

4.3. Sonda 3

Průzkumem pláže byly zjištěny nápadné kumulace plochých kamenů, které ještě pevně lpí v podloží. Planigraficky jde o dva shluky o průměru přibližně 2,5-3 m (nelze ale vyloučit, že zbývající části jsou dosud pod povrchem), které by se ovšem daly teoreticky propojit do linie o délce a spojit s ojedinělými opodál ležícími kameny do obdélníkové struktury o rozměru 5x10 m. Kamenné struktury jsou známy např. z českých mladogravettských lokalit Lubná a Řevnice (Šída ed. 2009) nebo magdalénské lokality Hostim (Vencl 1995), z rakouské epigravettské lokality Grubgraben (Brandtner – Klíma 1995), případně z německé magdalénské lokality Gönnersdorf (Jöris – Terberger 2001). Uvnitř kamenných struktur a v jejich bezprostředním okolí byla získána drobná kolekce artefaktů, která je charakterizována vysokým podílem křišťálu. Část artefaktů lpěla dosud v intaktních sedimentech, část jich ležela vyplavena na povrchu. Kolekce štípaných kamenných artefaktů zatím čítá pouze 21 artefaktů, z nichž větší část je vyrobena z eratického

silicitu (12 ks, 57 %), menší z křišťálu (7 ks, 33 %) a dva kusy nemohly být vzhledem k intenzitě patinace určeny (lokální zvětralina?). Kolekce z eratického silicitu obsahuje zlomek mikročepelky s otupeným bokem, zlomek čepelky s otupující retuší, zlomek vícenásobného rydla na příčně retušované čepeli a drobné dvojité krátké škrabadlo se strmou retuší. Kolekce z křišťálu zahrnuje nevýrazné jádro, zlomek atypického škrabada a úštěpy, případně zlomky čepelí (vzhledem k charakteru suroviny nelze vždy spolehlivě rozlišit). Ve zmíněném prostoru byla nalezena i hrubotvará industrie, což svědčí pro sídlištní aktivity. Mezi ni počítáme valoun křemene se stopami úderů na ploché straně a negativy po odštípnutí na boku valounu v doprovodu dvou masivních úštěpů křemene. Další štípaná (opět s nápadně vysokým podílem křišťálu) i hrubotvará industrie, která ležela vyplavena na povrchu v širším okolí kamenné struktury, nebyla do výše uvedeného výčtu zahrnuta (je hodnocena v rámci povrchové kolekce z celé lokality).

5. Zhodnocení paleolitické kolekce

Vzhledem k malému počtu dosud získaných artefaktů zahrnujeme do zhodnocení stratifikované artefakty spolu s artefakty získanými povrchovým průzkumem. Pro získání věrohodnějších podkladů k zacházení s kamennou surovinou a k technologické i typologické analýze bude třeba rozhojnění zvláště stratifikovaných artefaktů.

V surovinovém spektru výrazně převažují importované suroviny, zejména dominantní eratický silicit, ojediněle se objevil i radiolarit. Toto svědčí o poměrně velkém akčním radiu skupiny. Z lokálních surovin byly využity křišťál a plazma, nedaleké zdroje rohovce typu Krumlovský les byly ignorovány.

Z technologických atributů stojí za pozornost zejména převaha bodových patek nad lineárními a plochými, absence říms (pokud jsou, tak pouze málo výrazné) a abraze patek. Podobnou strukturu typů patek ukazují i další kolekce řazené do epigravettien, hlavně Brno-Štýřice – ulice Kamenná (Nerudová 2010, Tab. 2) a ulice Vídeňská (Valoch 1975, 6), ale také k magdalénien, např. Loštice (navíc s častou abrazí hran jader; Neruda – Nerudová – Čulíková 2009, 47).

Důležité pozorování je, že čepelky i čepelky jsou často dlouhé a úzké a že nejsou prohnuté, ale přímé. Podobně vypadají artefakty z Brna-Štýřic, Kožichovic, případně magdalénské artefakty (pozorování autorů).

Z typologických atributů stojí za pozornost zejména větší trapéz (blížíci se konvexně vyklenutou hranou až kruhové úseči), zlomky čepelky s otupeným bokem a drobné okrouhlé škrabadlo.

6. Zhodnocení postpaleolitické kolekce

Na podrobnější rozbor je kolekce příliš malá. Až na výjimky by soubor mohl příslušet lengyelské kultuře. Silicitová šipka pravděpodobně spadá do eneolitu až starší doby bronzové. Trapézka z radiolaritu typu Szentgál je chronologicky problematická. Tento typ radiolaritu bývá na Moravě spojován s kulturou s lineární keramikou (cf. Mateiciucová 2008). Ta je sice v okolí Mohelna zastoupena, ale její jednoznačné doklady přímo na lokalitě dosud chybí. Dosud nepotvrzené sídliště kultury s LnK je uváděno na protilehlém břehu řeky Jihlavy někde poblíž hradu Rabštejna a u dnes již zatopeného skryjského mlýna byla nalezena plankonvexní sekerka téže kultury uložená v MZM Brno (Košťálek et al. 1986, 237; Vokáčová 2011, 97). V jiných kulturních kontextech se surovina neobjevuje, v povrchové kolekci zatím bez lineárního osídlení je zachycena v Popovicích ve středním Pomoraví (Kuča et al. 2010, 144).

Shrneme-li doklady osídlení v postpaleolitickém období, podařilo se bezpečně doložit lengyelskou kulturu (MMK). Ojedinělé artefakty naznačují také možnou přítomnost kultury s lineární keramikou (trapézka z radiolaritu typu Szentgál) a eneolitu až starší době bronzové (šipka z rohovce typu Krumlovský les), kde připadá v úvahu nejspíše kultura se zvoncovitými poháry, která je v okolí

doložena (Košťurík a kol. 1986), ale není pro ni charakteristické využití rohovce typu Krumlovský les, varieta I, která je charakteristická spíše pro starší dobu bronzovou (Kopacz, Šebela, ed. 2006). Zatímco v případě lengyelské kultury by se dalo uvažovat o přítomnosti krátkodobého sídliště, u ostatních možných kultur předpokládáme spíše epizodickou přítomnost.

7. Diskuse

Poloha zvaná Plevovce byla pro své jedinečné umístění v krajině výhodná pro sídlení v několika obdobích pravěku, následkem čehož zde vznikla polykulturní lokalita. Je ovšem otázkou, zdali se v případě všech sídelních epizod jedná o skutečné sídliště, nebo jen o místo krátkodobé zastávky na cestě údolím řeky Jihlavy, které představovalo bránu do nitra Vysočiny (něco jako „zájezdní hostinec v pravěku“). Pro všechny sídelní epizody se nabízejí tři různá vysvětlení přítomnosti lidí na lokalitě: první z možností je zastávka na stezce do Vysočiny (platí pro všechny sídelní epizody), druhou je sezónní lovecká stanice (pravděpodobně spíše pro paleolitické osídlení, nelze ale vyloučit ani v mladších obdobích), třetí možností je souvislost s exploatací surovin (spíše v neolitu, v paleolitu převládá import suroviny na lokalitu).

Důležitou otázkou je kulturní klasifikace a absolutní stáří paleolitické kolekce. V úvahu připadá zejména epigravettské stáří na základě analogie s komplexem lokalit v Brně-Štýřicích. Pro epigravettien by mohla svědčit i poloha v chráněné poloze v dolní části údolí vesměs nad větším vodním tokem (jako je tomu např. i v Brně-Štýřicích, Stadicích, v Grubgrabenu nebo Pístovicích II) (cf. Svoboda a kol. 2002, 213; Nerudová 2010, 9). Navíc industrie v Brně-Štýřicích byla nalézána ve svrchní části spraše, která byla již ovlivněna půdotvornými procesy (Nerudová et al. v tisku), tzn. již ke konci sprašové sedimentace.

Nelze ale pominout přítomnost artefaktu připomínajícího silným impaktem poškozený hrot s vrubem, který by lokalitu zařadil do mladého gravettien. Lokality z této fáze a zejména tento typ nástroje ale nejsou na Moravě příliš časté (Svoboda, ed. 2008) a je otázka, zdali by nositelé této kultury pronikali i do tak periferních oblastí, jakou bezesporu Českomoravská vysočina je.

Zcela ovšem nemůžeme vyloučit ani magdalénskou příslušnost souboru, i když v případě magdalénské stáří by se při získaném počtu artefaktů dal očekávat nálezy charakteristického vrtáčku, rydla nebo příčně retušovaného mikrolitu. Taktéž bychom očekávali vyšší zastoupení moravských surovin.

Nelze ale zcela vyloučit, že na lokalitě, vzhledem k její výhodnému umístění a strategické poloze na stezce údolím Jihlavy, sídlili lidé ve více obdobích pozdní fáze mladého paleolitu. Podobně se to předpokládá i v případě v Brna-Štýřic (Neruda et al. 2009).

Lokalita Mohelno-Plevovce se svojí atypickou polohou vymyká umístění známých paleolitických lokalit v prostoru středního Pojhlaví, které ale většinou spadají do časně fáze mladého paleolitu (cf. Škrdla 2012; Škrdla et al. v tisku). V širším prostoru svojí polohou na mírném svahu při úpatí kopce nízko nad hladinou řeky odpovídá poloze Plevovce nedaleká lokalita Oslavany-elektrárna (~ 200 m nad mořem, relativní převýšení nad hladinou Oslavy ~ 8 m), která je běžně kladena do gravettien (Gross 1931; Oliva 2007, 75), ale na základě nových nálezů z Plevovců u ní nemůžeme vyloučit ani epigravettskou klasifikaci. V drobné kolekci artefaktů vyrobených výlučně z eratického silicitu jsou zastoupena pouze dvě rydla v doprovodu debitáže (Oliva 2007, 76). Z dalších lokalit by s posledně jmenovanými mohla kulturně souviset pouze lokalita Senorady – Malá skála na vyvýšenině nad řekou Oslavou (tj. na odlišné poloze než Plevovce), kde byl nalezen zlomek čepele s otupeným bokem (Škrdla et al. v tisku; obr. 9:1); nutno však zmínit, že zde byl nalezen i levalloiský úštěp (Škrdla et al. v tisku). Dále proti proudu Jihlavy (20 km severozápadně od Plevovců) je třeba zmínit

gravettské/epigravettské artefakty z problematické lokality Kožichovice (Oliva 2007, 70), které objev Plevovců staví do nového světla – katastr Kožichovic totiž svojí severní částí přiléhá až ke korytu řeky Jihlavy a možnou, dnes neznámou polohu je tudíž možné nově hledat i na některém z mírných návrší přímo nad řekou. Kolekce artefaktů z Kožichovic je vyrobena výlučně z eratického silicitu a obsahuje převážně debitáž a zlomek čepele s otupeným bokem (Oliva 2007, 70-71; obr. 9: 2-6). Podobně jako Mohelně-Plevovcích se vyskytl úštěp ztenčující bok jádra (obr. 9:4).

Kožichovicím by odpovídaly i dosud nepublikované gravettoidní nálezy z hlínku cihelny na protilehlém břehu Jihlavy na katastrálním území Ptáčova (Vokáč 2003a). Hlíník je založen v jižním svahu nad řekou Jihlavou a nálezová poloha je přibližně 15 m nad hladinou řeky – poloha lokality tedy připomíná polohu Mohelna-Plevovců. Mimo dvě patinované čepele (čepel z hrany jádra z eratického silicitu a čepel se strmou retuší z rohovce typu Krumlovský les, varieta II; obr. 9:8, 9) byly ze zmíněného hlínku získány i kosti pleistocénní fauny, konkrétně pratura (Vokáč 2003a), a později i mamuta, soba a koně (nepublikované určení M. Nývltové Fišákové). Z kosti koně bylo na urychlovači v laboratoři v polské Poznani získáno radiokarbonové datum 25 240±230 BP (Poz-33159). Tomuto datu po kalibraci (i přes nepatrné plateau na kalibrační křivce) odpovídá interval 29 523-30 495 calBP (na hladině pravděpodobnosti 95 % - 2 sigma) (CALIB 6.1.1., INTCAL09; Stuiver – Reimer 1993; Reimer et al. 2009) a spadá tudíž do počátku mladého gravettien, konkrétně do klimaticky teplejší fáze D-O 4 (cf. Dansgaard-Oeschger event 4; Dansgaard et al. 1993; Wolff et al. 2010, Table 2). Není však jednoznačně prokázána souvislost artefaktů a osteologického materiálu z této lokality.

Nejdůležitější analogii k Plevovcům představuje komplex lokalit v Brně-Štýřicích (Kamenná a Vídeňská ul. – Skutil 1930; Valoch 1975; Škrdla et al. 2005; Nerudová 2010; Nerudová – Neruda 2010; Nerudová et al. v tisku), který je situován na mírném svahu pod úpatím Červeného kopce, nedaleko od řeky Svratky, v rozmezí nadmořských výšek přibližně 204 – 216 m. Převýšení nad současnou hladinou řeky je v rozmezí 5 – 17 m. Za pozornost stojí geografická situace komplexu lokalit, který leží na jesepevém břehu Svratky, na mírném svahu tvořeném spraší a svahovými sedimenty, a je umístěn v místě, kde řeka Svratka opouští úzké (cca 0,4 km) koryto, svírané poměrně strmými svahy Červeného a Žlutého kopce, a ústí do široké a ploché Brněnské kotliny (obr. 3). Proti proudu Svratky je navíc ve vzdálenosti přibližně 3,5 km patrné výrazné zúžení údolí – brána, což nepochybně souvisí s loveckými strategiemi (Škrdla et al. 2005, obr. 3).

Analogie s komplexem lokalit v Brně-Štýřicích, z nichž některé byly absolutně datovány (Valoch 1975; Verpoorte 2004; Škrdla et al. 2005), umožňuje udělat si představu o přibližné chronologické pozici osídlení Plevovců. Radiokarbonová data z Brna-Štýřic – Vídeňské ulice po kalibraci (CALIB 6.1.1., INTCAL09; Stuiver – Reimer 1993; Reimer et al. 2009) spadají do intervalu mezi 17 a 19 000 BP, což je období počátku pozvolného zlepšování klimatu po odeznění posledního glaciálního maxima, kdy pionýrské skupiny lovců pronikaly z klimaticky příznivějších refugií na naše území (Housley et al. 1997; Semino et al. 2000). Krajina byla ještě poměrně otevřená s převahou otevřené stepi a osídlení poměrně řídké.

Důležitým aspektem pro pochopení osídlení Mohelna-Plevovců v různých obdobích pravěku je otázka pronikání lidí do Vysočiny za účelem exploatace kamenných surovin. Z tohoto pohledu se zajímavými jeví křišťál, amfibolit nebo křemičité zvětraliny (plazma).

V povrchové kolekci bylo determinováno 15 kusů křišťálu, některé s patrnými zbytky krystalových ploch. Bohužel se výzkumem nepodařilo získat jediný křišťál v intaktní pozici, proto je jeho kulturní příslušnost nejednoznačná. Tato surovina teoreticky může náležet oběma zjištěným komponentám, předběžně ji vzhledem k morfologii artefaktů (masivní a hrubé úštěpy a zlomky čepelí v doprovodu jemnějších úštěpů a čepelek) řadíme spíše k paleolitickému osídlení (pokud by

měly tyto artefakty příslušet neolitickému osídlení, předpokládali bychom drobná jádérka a mikročepelky, jak je známe z ostatních lokalit).

Křišťál je v pozdní fázi mladého paleolitu doložen v epigravettieniu na Stránské skále IV (Svoboda 1991) a z několika jeskyní Moravského krasu (magdalénien; souhrnně Valoch 2004). Paradoxně v Brně-Štýřicích nebyl křišťál doložen. Dále je jeho užití prokázáno v gravettieniu (Dolní Věstonice, Pavlov, Jarošov, souhrnně Škrdla 2005, 38) a dalších paleolitických (chronologicky starších) kulturách (souhrnně Valoch 2004). Ve starším neolitu je využití křišťálu mizivé, ale s nástupem kultury s moravskou malovanou keramikou se především na jihozápadní Moravě pravidelně v kolekcích objevuje. V některých souborech i převažuje (Horní Újezd, Šebkovice, Štěpánovice – 50-60 %; Vokáč 2003b, 167). Dostává se až na Brněnsko (např. Střelice, Brno-Žebětín, Rozdrojovice; Kuča 2008, 103; Trampota – Kuča 2011).

Další možnost výkladu významu lokality je distribuce „páskovaného“ amfibolitu, jehož výchozy jsou ve formě bloků v prostoru lokality. Tato surovina byla na jihozápadní Moravě využívána od starého neolitu, dále především v lengyelské kultuře a v eneolitu (Vokáč 2008, 104; Přichystal 2009, 183). Distribuci pravděpodobně západomoravského amfibolitu lze postihnout zhruba po Brněnsko (např. Kuča 2009, 31, obr. 6:2). Doklady zpracování této suroviny v podobě odpadu (vývrteků) a nedovrtaných sekeromlatů jsou doloženy na přibližně 4 km vzdálené lokalitě Rešice-Kordula (Vokáč 2001), další polotovary sekeromlatů jsou popsány z blíže neurčené polohy u Dukovan (Vokáč 2008, 156). Na nedalekém hradisku u Kramolína je amfibolit také velmi hojně zastoupen (Vokáč 2008, 158). Z výše uvedeného lze usuzovat na velmi pravděpodobnou možnost významu lokality rovněž jako jednoho z míst exploatace nebo další distribuce. Přímo v prostoru lokality se ovšem prokazatelné artefakty vyrobené z amfibolitu dosud nenašly.

Okolí lokality, především na okolních náhorních plošinách, bylo v lengyelském období velice hustě osídleno (cf. Koštuřík et al. 1986; Kuča et al. v tisku). V bezprostřední blízkosti řeky Jihlavy zatím nejsou doklady intenzivního pravěkého osídlení, což mohlo být v minulosti způsobeno preferencí průzkumů na náhorních plošinách a poté v 70. letech 20. století zatopením údolí řeky. Jednu z výjimek představuje výšinné sídliště u Kramolína, které bylo chráněno okolními vrchy. Osídlení zde bylo během neolitu a eneolitu doloženo ve II. stupni kultury s MMK, v jordanovské kultuře, v kultuře s nálevkovitými poháry (včetně zastoupení typu Retz-Křepice-Bajč), badenské, jevišovické kultuře a v kultuře se zvoncovitými poháry (Koštuřík 2007, 14). Autor zde sám zdůrazňuje důležitost řek Jihlavy, Oslavy, Dyje a Rokytne jako „pravěké spojnice“ za kamennými surovinami (tamtéž). Hradisko u Kramolína patřilo k nejvýznamnějším lokalitám v oblasti a je více než pravděpodobné, že mělo úzké kontakty s lokalitou Mohelno-Plevovce. Podél toku řeky Jihlavy intenzita neolitického osídlení v blízkosti toku vzrůstá v místech, kde se údolí rozvírá a celkové převýšení řeky od okolního prostoru se zmenšuje, a to u Biskoupek a dále směrem k Ivančicím (Belcredi et al. 1989).

Podle uvedených indicií lze s jistotou v lengyelské kultuře předpokládat vazbu lokality v poloze Plevovce na okolní osídlení. Její poloha a charakter ukazují na stanici exploatačního rázu a na možné „útočiště“ při obchodní stezce vedoucí údolím řeky Jihlavy. Výhodná poloha na chráněném místě v blízkosti řeky, dostupnost surovin a zázemí lovu, což dokládají mj. i nálezy z Kramolína (Koštuřík 1997, 15), představovaly strategicky výhodnou pozici pro osídlení.

8. Závěr

S ohledem na nejednoznačnost kulturní klasifikace i na skutečnost, že sám pojem epigravettien, kam paleolitické nálezy z lokality řadíme, zahrnuje poměrně nehomogenní skupinu (různého surovinového složení, typologického spektra a časového intervalu), bude důležité získat do

budoucná větší kolekce nálezů, nejlépe v kombinaci s absolutními daty. Důležité bude i zdokumentování kamenných struktur a analýza jejich funkce. Podobně i v případě postpaleolitického osídlení bude třeba odkrýt zahloubené objekty, jejichž přítomnost na lokalitě lze vzhledem k typu podloží očekávat. Předložený článek měl za cíl především upozornit na důležitou lokalitu v současnosti ničenou vodami Mohelenské nádrže, která je vysunuta poměrně hluboko do nitra Českomoravské vrchoviny.

V průběhu posledních dvou let, po které lokalitu sledujeme a dokumentujeme, jsme byli překvapeni intenzitou eroze způsobené kolísáním hladiny přehrady. Měření v terénu a jeho porovnáním s původním stavem před zatopením lokality je možné konstatovat, že přibližně 50 % plošiny je dnes odplaveno a s ohledem na mělkost uložení nálezů z archeologického hlediska zničeno. Na základě měření v terénu předpokládáme, že dosud bylo z plošiny odplaveno přibližně 10 000 m³ sedimentu. Z tohoto důvodu plánujeme na lokalitě v budoucích letech provést záchranný archeologický výzkum.

Pokud bude kolísání hladiny a následná eroze kvartérních sedimentů postupovat obdobným tempem i v budoucnu, je oprávněný předpoklad, že lokalita bude v průběhu příštího desetiletí nenávratně zničena. Cílem dalšího výzkumu by měla být taktéž rekognoskace celé pobřežní linie Mohelenské údolní nádrže.

Poznámka

Tato nálezořá zpráva vychází z příspěvku v AMM, Sci. soc., (Škrdla et al. 2012), který rozšiřuje o výsledky průzkumu provedeného na podzim 2012. Zejména doplňuje problematiku kamenných struktur (sonda 3), které byly objeveny až po uzávěrce časopisu.

Literatura:

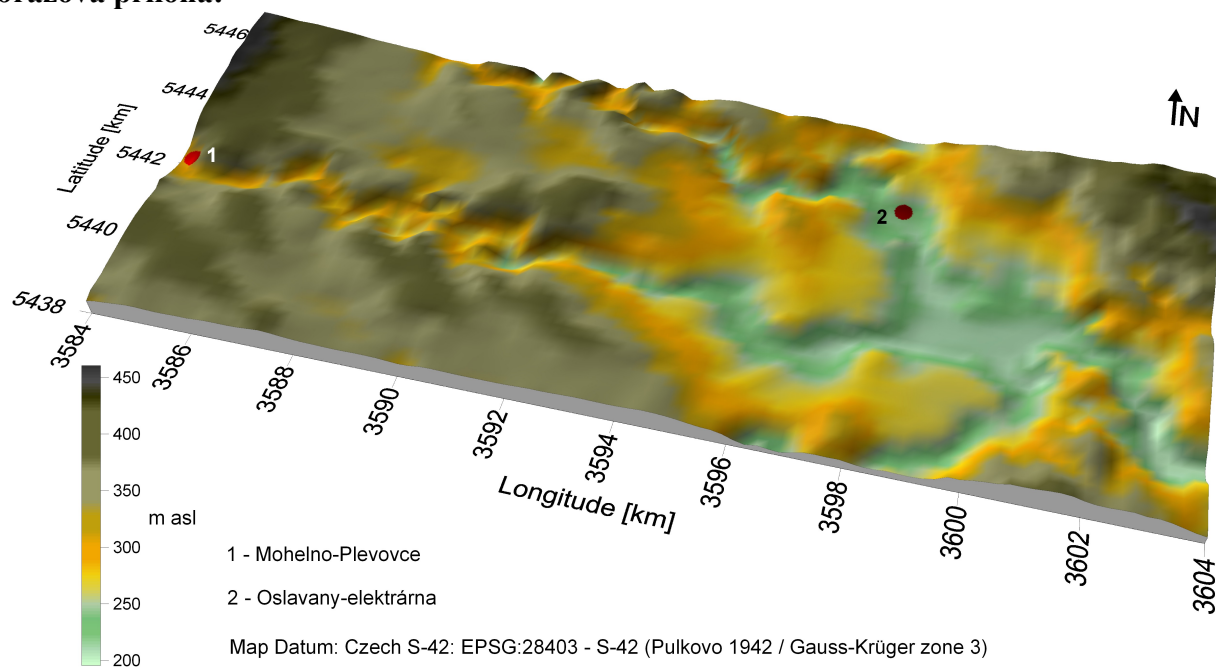
- BELCREDI, L. – ČIŽMÁŘ, M. – KOŠTUŘÍK, P. – OLIVA, M. – SALAŠ, M. 1989: Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov. Brno.
- BRANDTNER F., KLÍMA B., Überlegungen zu einer Rekonstruktion der Behausung der Paläolithstation "Grubgraben" bei Kammern, NÖ. In: Katalog zur Sonderausstellung Schamanenzauber und Eiszeitkunst, Katalogreihe des Krahuletz-Museums Nr. 14, Eggenburg 1995, 45-50.
- BURKART, E. 1953: Mährens Minerale und ihre Literatur. Praha.
- DANSGAARD, W., JOHNSEN, S.J., CLAUSEN, H.B., DAHL-JENSEN, D., GUNDESTRUP, N.S., HAMMER, C.U., HVIDBERG, C.S., STEFFENSEN, J.P., SVEINBJOERNSDOTTIR, A.E., JOUZEL, J., 1993. Evidence for general instability of past climate from a 250-kyr ice-core record. Nature 364 (6434), 218-220.
- GROSS, V. 1931: O pravěkých nálezech při stavbě a rozšiřování oslavanské elektrárny. Od Horácka k Podyjí 8, 202.
- HOUSLEY, R.A., GAMBLE, C.S., STREET, M., PETTITT, P. 1997. Radiocarbon evidence for the Lateglacial human recolonisation of Northern Europe. Proceedings of the Prehistoric Society 63: 25-54.
- JÖRIS, O. & TERBERGER, Th. 2001: Zur Rekonstruktion eines Zeltes mit trapezförmigem Grundriß am Magdalénien-Fundplatz Gönnersdorf/Mittelrhein. Archäologisches Korrespondenzblatt 31, 163-172.

- KLÍMA, B. 1977: Křišťálová paleolitická industrie z Nové Dědiny. *Anthropozoikum* N.S. 11, 113-133.
- KOPACZ, J. – ŠEBELA, L. (eds.) 2006: *Kultura unietycka i grupa wietrzowska na Morawach na podstawie materialow krzemieniarskich*. Kraków - Brno: Polska Akademia Umiejetnosci.
- KOŠTUŘÍK, P. 2007: Eneolitické osídlení hradiska u Kramolína ve středoevropských souvislostech. Brno.
- KOŠTUŘÍK, P. – KOVÁRNÍK, J. – OLIVA, M. – MĚŘÍNSKÝ, Z. 1986: *Pravěk Třebíčska*. Brno.
- KUČA, M. 2008: Exploitation of raw materials suitable for chipped stone industry manufacture in the Moravian Painted Ware Culture in the Brno region. *Přehled výzkumů* 49, 93-107.
- KUČA, M. 2009: Neolitické osídlení jižní části Boskovické brázdy. Současný stav poznání podle průzkumu v letech 1999-2006. *SPFFBU M* 12-13, 23-48.
- KUČA, M. – BARTÍK, J., v tisku: Contribution to problems of the siliceous weathering products and their exploitation in neolithic in south and southwestern Moravia. *Přehled výzkumů* 53.
- KUČA, M. – NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ, M. – ŠKRDLA, P. – VOKÁČ, M., v tisku: Lokalita staršího stupně kultury s MMK v Březníku na Českomoravské vrchovině. In: Kazdová, E. (ed.), *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2008*.
- KUČA, M. – ŠKRDLA, P. – VOKÁČ, M. 2010: Analýza povrchové kolekce z výšinné neolitické lokality v Popovicích-Miloníně. *Slovácko* 51, 139-150.
- LYSÁK, J. 2005: *Pooslaví a Pojihlaví. Vlastivědné vycházky*. 3. vydání. Březník-Třebíč.
- MATEICIUCOVÁ, I. 2008: Talking Stones: The Chipped Stone Industry in Lower Austria and Moravia and the Beginnings of the Neolithic in Central Europe (LBK), 5700-4900 BC. In: Měřinský, Z., Klápště, J. (eds.), *Dissertationes archaeologicae brunenses/pragensesque* Brno.
- NERUDA, P. - NERUDOVÁ, Z. - ČULÍKOVÁ, V. 2009: Loštice I - Kozí vrch. Magdalénienská stanice v horním Pomoraví. *Acta Musei Moraviae Sci. soc.* 94, 39-64.
- NERUDOVÁ, Z. 2010: Revize paleolitických nálezů z ulice Kamenné (Brno-Štýřice). *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 95/2, 3-11.
- NERUDOVÁ, Z. – NERUDA, P. 2010: Brno (k.ú. Štýřice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 51, 275-278.
- NERUDOVÁ, Z. - NERUDA, P. - LISÁ, L. - ROBLÍČKOVÁ, M. V TISKU: Záchranný výzkum mladopaleolitické lokality v Brně-Štýřicích. *Acta Musei Moraviae Sci. soc.*
- OLIVA, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Kroměříž.
- OLIVA, M. 2007: *Gravettien na Moravě*. *Disertationes archaeologicae brunenses/pragensesque* 1, Brno – Praha.
- OLIVA, M. 2010: *Pravěké hornictví v Krumlovském lese. Vznik a vývoj industriálně sakrální krajiny na jižní Moravě*. *Anthropos* N.S. 24. Brno.
- PŘICHYSTAL, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. MU Brno.

- REIMER, P.J. – BAILLI, M.G.L. – BARD, E. – BAYLISS, J.W. – BECK, A. – BLACKWELL, P.G. – BRONK RAMSEY, C. – BUCK, C.E. – BURR, G.S. – EDWARDS, G.S. – FRIEDRICH, M. – GROOTES, P.M. – GUILDERSON, T.P. – HAJDAS, I. – NEWTON, T.J. – HOGG, A.G. – HUGHEN, K.A. – KAISER, K.F. – KROKET, B. – MC CORMAC, F.G. – MANNING, S.W. – REIMER, R.W. – RICHARDS, D.A. – SOUTHON, J.R. – TALAMO, S. – TURNEY, C.S.M. – VAN DER PLICHT, J. – WEYHENMEYER, C.E. 2009: INTCAL09 and MARINE09 radiocarbon age calibration curve, 0–50,000 years cal BP. *Radiocarbon* 51/4, 1111–1150.
- SEMINO, O. – PASSARINO – G., OEFNER, P.J. – LIN, A.A. – ARBUZOVA, S. – BECKMAN, L.E. – DE BENEDICTIS, G. – FRANCALACCI, P. – KOUVATSI, A. – LIMBORSKA, S. – MARCIKIAE, M. – MIKA, A. – MIKA, B. – PRIMORAC – D., SANTACHIARA-BENERECETTI – A.S., CAVALLI-SFORZA, L.L. – UNDERHILL, P.A. 2000: The genetic legacy of Paleolithic Homo sapiens sapiens in extant Europeans: a Y chromosome perspective. *Science* 290: 1155–1159.
- SKUTIL, J. 1930: Zpráva o nové paleolitické stanici v Brně, objevené roku 1929. *Časopis Moravského Musea, Sci. soc.* 26/27, 436-440.
- STUIVER, M. – REIMER, P. J., 1993, Extended 14C database and revised CALIB radiocarbon calibration program. *Radiocarbon* 35/1, 215-230.
- SVOBODA 1991: Stránská skála. Výsledky výzkumu v letech 1985-1987. *Památky archeologické* 82, 5-47.
- SVOBODA, J. a kol. 2002: *Paleolit Moravy a Slezska (2. aktualizované vydání)*. Dolnověstonické studie 8. Brno, AÚ AV ČR.
- SVOBODA, J.A. (ed.) 2008: *Petřkovice. On shouldered points and female figurines. The Dolní Věstonice Studies* 15. Brno.
- ŠÍDA, P. ed. 2009: *The gravettian of Bohemia. The Dolní Věstonice studies* 17. Brno : Academy of Sciences of the Czech Republic, Institute of Archaeology at Brno.
- ŠKRDLA, P. 1997: The Pavlovian Lithic technologies. In: J. Svoboda, ed. *Pavlov I - Northwest*. DVS 4, 313-372. Brno, AÚ AV ČR.
- ŠKRDLA, P. 2012: Paleolitické osídlení středního Pohlaví. *Acta Musei Moraviae, Sci. Soc.* 97, 15-44.
- ŠKRDLA, P. – KNOTEK, P. – KUČA, M. – EIGNER, J. – BARTÍK, J. – NIKOLAJEV, P. – M. RYCHTAŘÍKOVÁ, T. – VOKÁČOVÁ, J. – VOKÁČ, M. 2012: Neobvykle situovaná polykulturní lokalita Mohelno-Plevovce - příklad pronikání lidí do nitra Českomoravské vrchoviny. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 97/2, 209-223.
- ŠKRDLA, P. – NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ, M. – SEDLÁČKOVÁ, L. – ZAPLETALOVÁ, D. 2005: Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 46, 173-177.
- ŠKRDLA, P. – VOKÁČOVÁ, J. – KNOTEK, P. – RYCHTAŘÍKOVÁ, T. v tisku: Mohelenský mikroregion na počátku mladého paleolitu. *Přehled výzkumů* 53.
- TRAMPOTA, F. – KUČA, M. 2011: Brno-Žebětín – „Na drdi“. *Neolitická lokalita v kontextu Brněnska*. SPFFBU M 14-15 (2009-2010), 88-112.
- VALOCH, K. 1975. Paleolitická stanice v Koněvově ulici v Brně. *Archeologické rozhledy* 27, 3-17.

- VALOCH, K. 2004: Křišťály jako surovina štípané industrie. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 89, 129-166.
- VENCL, S. 1995: Hostim. Magdalenian in Bohemia. *Památky archeologické – Supplementum* 4. Praha: AÚ.
- VERPOORTE, A. 2004: Eastern Central Europe during the Pleniglacial. *Antiquity* 78, 257-266.
- VOKÁČ, M. 2001: Pravěké sídliště u Korduly, obec Rešice (okres Znojmo). *SPFFBU M* 6, 51-61.
- VOKÁČ, M. 2003a: Zpráva o ověřovacím archeologickém průzkumu na paleolitické lokalitě Třebíč 1 – „Táborský mlýn“. *Naším krajem* 10, 34-37.
- VOKÁČ, M. 2003b: Suroviny kamenné štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. Rukopis diplomové práce na FF MU, Brno.
- VOKÁČ, M. 2008: Broušená a ostatní kamenná industrie z neolitu a eneolitu na jižní Moravě se zvláštním zřetelem na lokalitu Těšetice-Kyjovice. Rukopis disertační práce na FF MU, Brno. 2 díly.
- VOKÁČ, M. – KNOTEK, J. 2000: Archeologické nálezy ze Slavětic, okr. Třebíč. *IZ ČAS*, prosinec 2000, 107-118.
- VOKÁČOVÁ, J. 2011: Kultura s lineární keramikou v Pooslaví a Pojihlaví na Třebíčsku. Nепublikovaná bakalářská diplomová práce uložena na ÚAM FF MU Brno.
- WOLFF, E.W., CHAPPELLAZ, J., BLUNIER, T., RASMUSSEN, S.O., SVENSSON, A. 2010: Millennial-scale variability during the last glacial: the ice core record. *Quaternary Science Reviews* 29, 2828-2838.

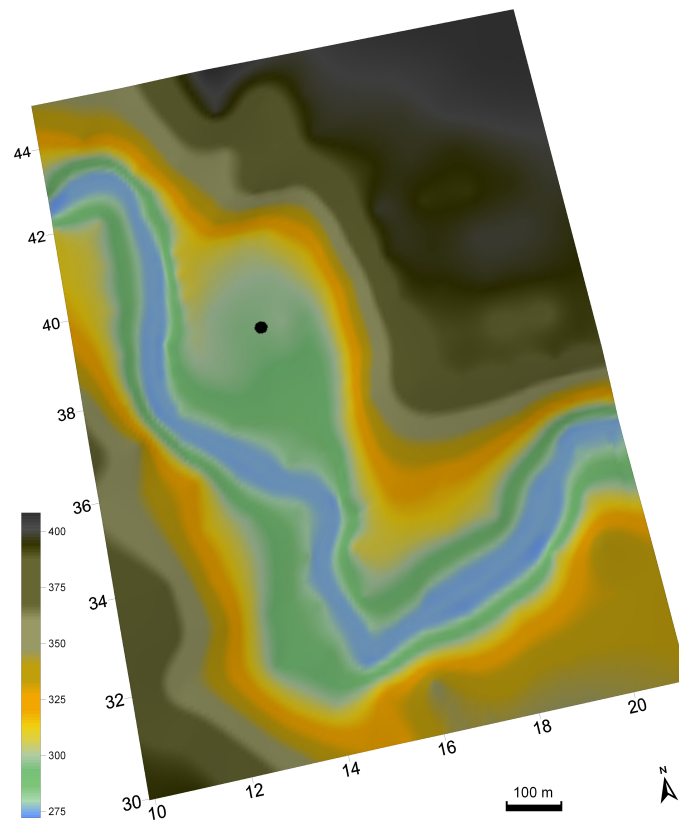
Obrazová příloha:

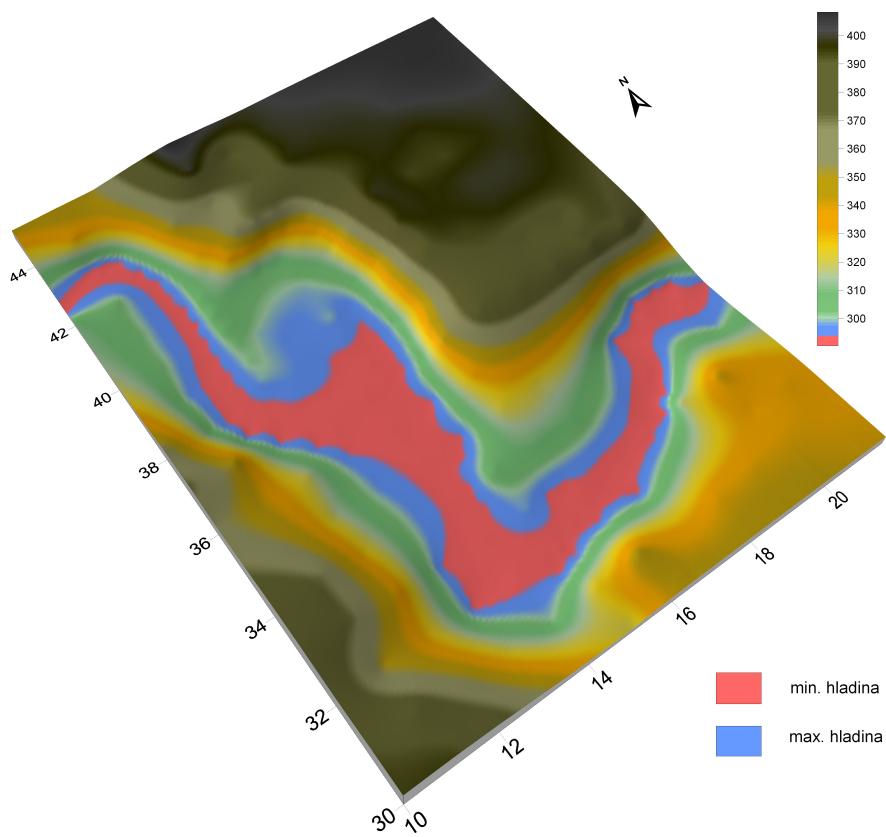
Obr. 1. Poloha lokalit na 3D modelu středního Pohohlaví.

Obr. 2. Fotografie původního říčního údolí z výšiny nad Plevovci. V pozadí Skryjský mlýn.

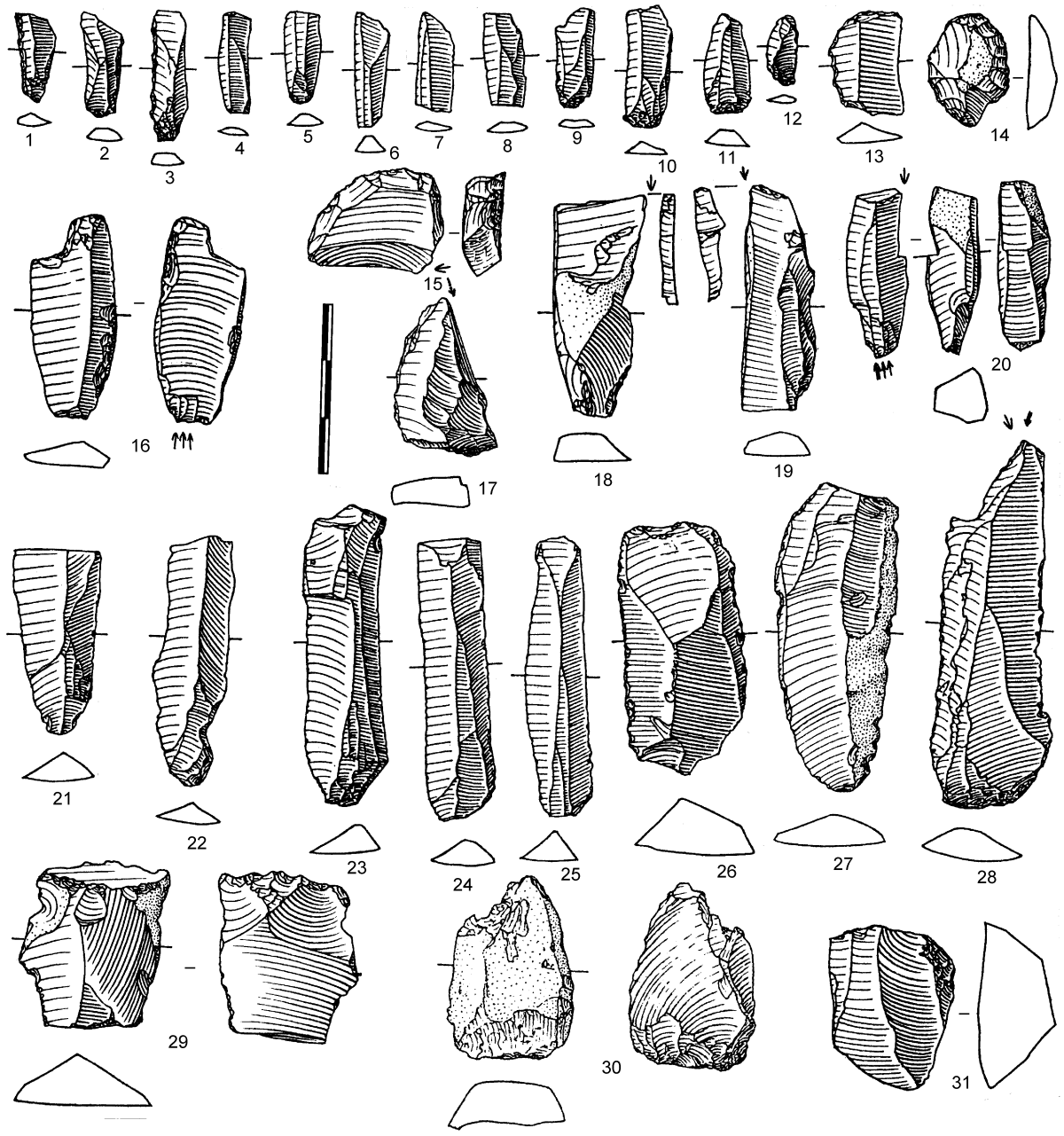

Obr. 3. 3D simulace terénu před zatopením.

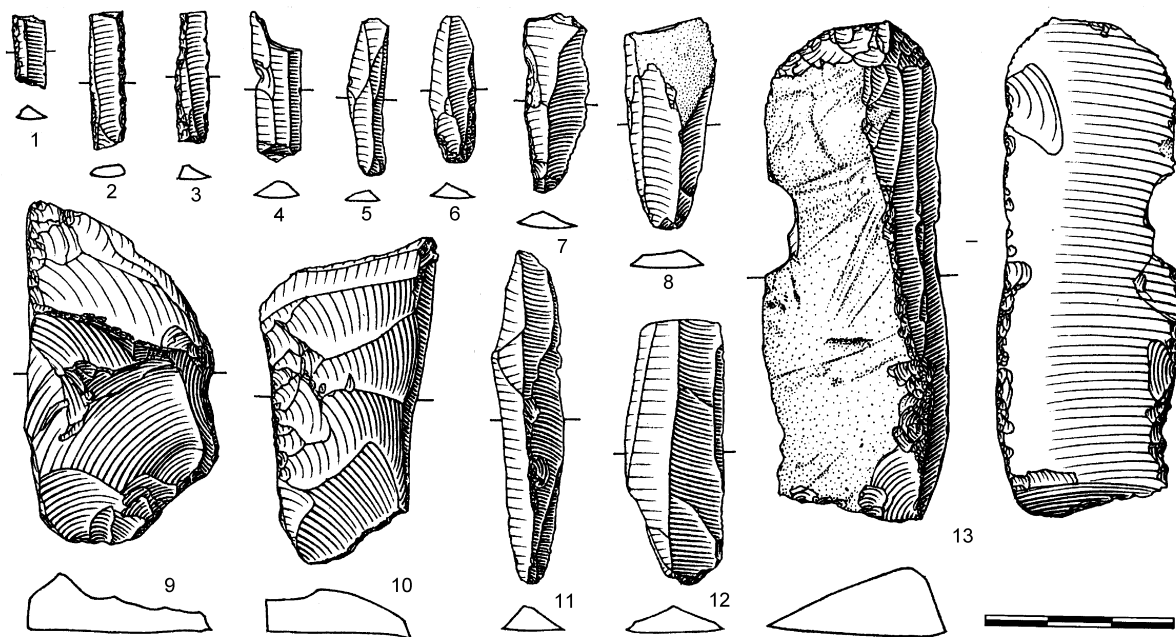

Obr. 4. Simulace kolísání hladiny přehrady.

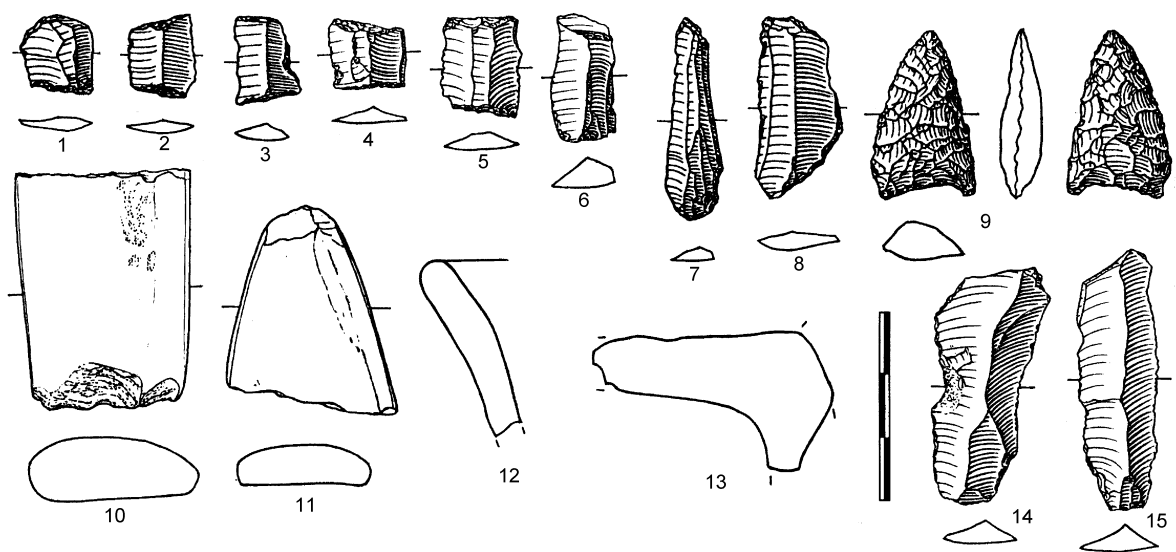

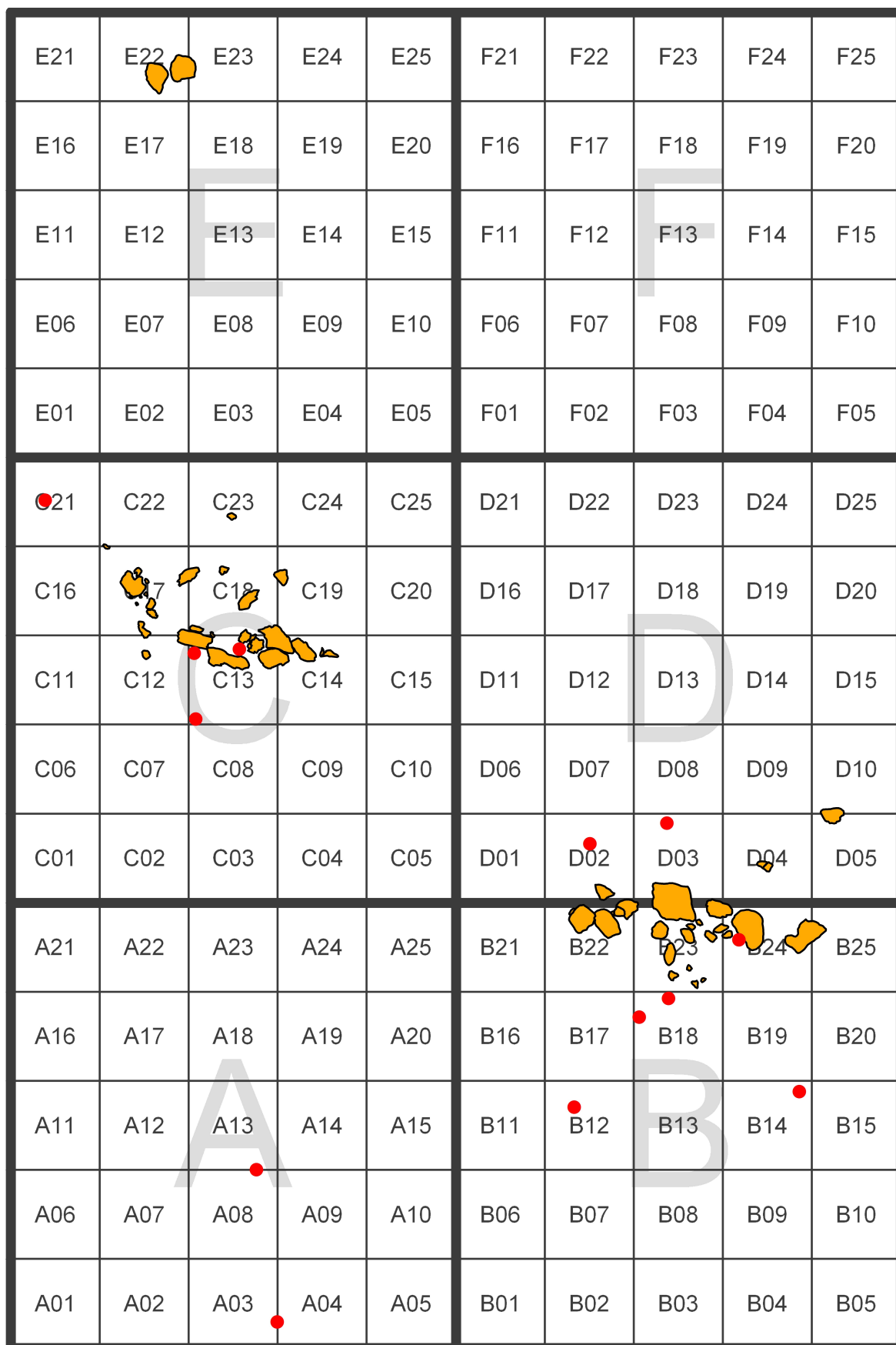
Obr. 5. Výběr paleolitických nálezů – povrchová kolekce.

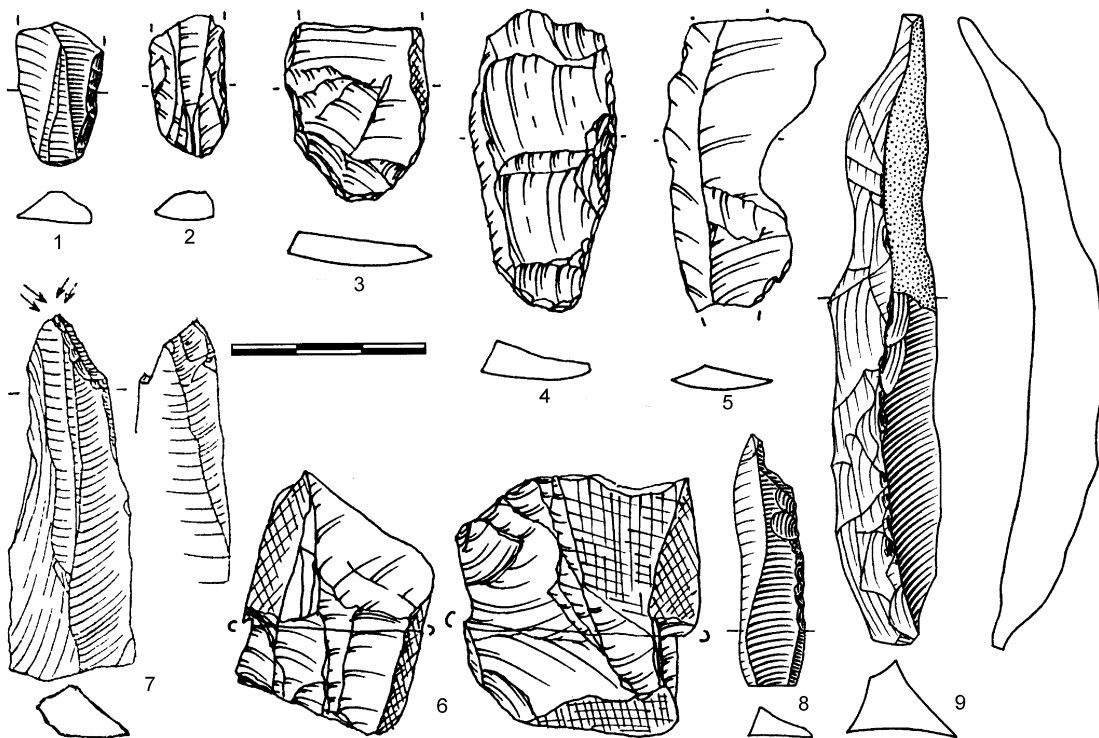
Obr. 6. Výběr paleolitických nálezů – stratifikované kolekce.

Obr. 7. Výběr postpaleolitických nálezů.

Obr. 8. Plán kamenných struktur v sondě 3. Distribuce kamenů (oranžově) a artefaktů (červeně).

Obr. 9. Výběr paleolitických nálezů. 1: Senorady-Malá skála, 2-6: Kožichovice, 7-Oslavany-elektrárna, 8-9: Ptáčov (2-7 převzato z Oliva 2007). Selected Paleolithic finds. 1: Senorady-Malá skála, 2-6: Kožichovice, 7-Oslavany-power plant, 8-9: Ptáčov (2-7 adopted from Oliva 2007).

Fotografická příloha

Foto 1. Poloha lokality.

Foto 2. Eroze kvartérních sedimentů

Foto 3. Stratigrafie. Svahové sedimenty v nadloží sprašové návěje.

Foto 4. Pleistocénní fosilní osteologický materiál ve spraši.

Foto 5. Sonda 1.

Foto 6. Sonda 2.

Foto 7. Kamenné struktury v sondě 3.

Foto 8. Detail kamenné sruktury.

Foto 9. Stav v prostoru kamenné struktury na jaře 2011.

Foto 10. Křišťál.